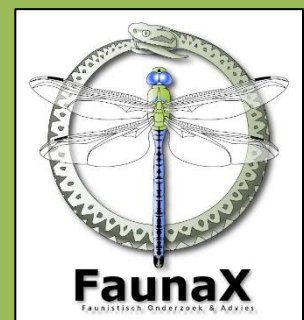

2016

Ecologische quickscan Sloop miniatuurpark Appelscha

COLOFON

BUREAU FAUNAX

Badweg 40 B

8401 BL Gorredijk

0513-435024

info@faunax.nl

www.faunax.nl

Lid van Netwerk Groene Bureaus

Ecologische quickscan Sloop miniatuurpark Appelscha

*Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden in het kader van
de natuurwetgeving*

Gorredijk, oktober 2016

In opdracht van:

Rho

Contactpersoon:

Mevr. A. Wedzinga

Uitvoering:

Bureau FaunaX

Veldwerk:

Dhr. Ü. Dolap

Rapportage:

Dhr. J. Groen

Autorisatie:

Mw. ing. W. (Wyke) de Boer-Pronk

Foto's voorpagina:

Impressie van het plangebied

© Bureau FaunaX. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding:
Bureau FaunaX (2016). Ecologische quickscan sloop miniatuurpark Appelscha. Rapport 16084, Bureau FaunaX,
Gorredijk.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Doel	1
1.3 Onderzoeksopzet	1
1.4 Ligging en karakteristiek van de planlocatie	2
2. ECOLOGISCHE WET- EN REGELGEVING.....	3
2.1 Flora- faunawet	3
2.2 Natuurbeschermingswet.....	3
2.3 Natuurnetwerk Nederland/EHS.....	4
3. RESULTATEN ECOLOGISCHE QUICKSCAN.....	6
3.1 Flora.....	6
3.2 Vogels	6
3.2.1 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen	6
3.2.1 Overige broedvogels.....	7
3.3 Zoogdieren	7
3.3.1 Vleermuizen	7
3.3.2 Eekhoorn en steenmarter	8
3.3.3 Overige zoogdiersoorten	8
3.4 Vissen, amfibieën, reptielen & ongewervelden.....	9
3.4.1 Vissen.....	9
3.4.2 Reptielen & Amfibieën.....	9
3.4.3 Ongewervelden	9
4. SAMENVATTING EN CONCLUSIES.....	10
4.1 Overzicht beschermde soorten	10
4.2 Effectbespreking en aanbevelingen.....	10
4.2.1 Natuurbeschermingswet.....	10
4.2.2 Algemeen voorkomende broedvogels	10
4.2.3 Jaarrond beschermde nesten van vogels	11
4.2.4 Vleermuizen	11
4.2.5 Eekhoorn	11
4.2.6 Steenmarter	11
4.2.7 Levendbarende hagedis	11
4.2.8 Hazelworm	12
4.2.9 Licht en niet beschermde soorten: de zorgplicht	12
4.3 Overzicht vervolgstappen.....	12
5. BRONNEN EN LITERATUUR.....	13
BIJLAGE I. DE FLORA- EN FAUNAWET.....	14

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Men is voornemens om de gebouwen van miniatuurpark Appelscha te slopen en enkele bomen te kappen. Dit zodat er vervolgens woningen kunnen worden gebouwd.

Omdat het hier om een ruimtelijke ingreep gaat, is toetsing van de plannen aan de Flora- en faunawet een vereiste. Om overtredingen te voorkomen is door Bureau FaunaX een analyse gemaakt van de mogelijke effecten van de plannen op eventueel binnen de invloedssfeer aanwezige beschermde natuurwaarden.

1.2 Doel

Deze ecologische beoordeling geeft, voor zover mogelijk, antwoord op de volgende vragen:

1. Komen er binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden (biotopen van) beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet voor?
2. Wat zijn de mogelijke effecten van de realisatie van de initiatieven en het in gebruik hebben ervan op deze beschermde natuurwaarden?
3. Voor welke soorten en hun leefgebied wordt de wet mogelijk overtreden en in hoeverre kunnen overtredingen vermeden, dan wel verzacht worden?
4. Wat zijn de te ondernemen vervolgstappen met betrekking tot het voorkómen van schade aan beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden?

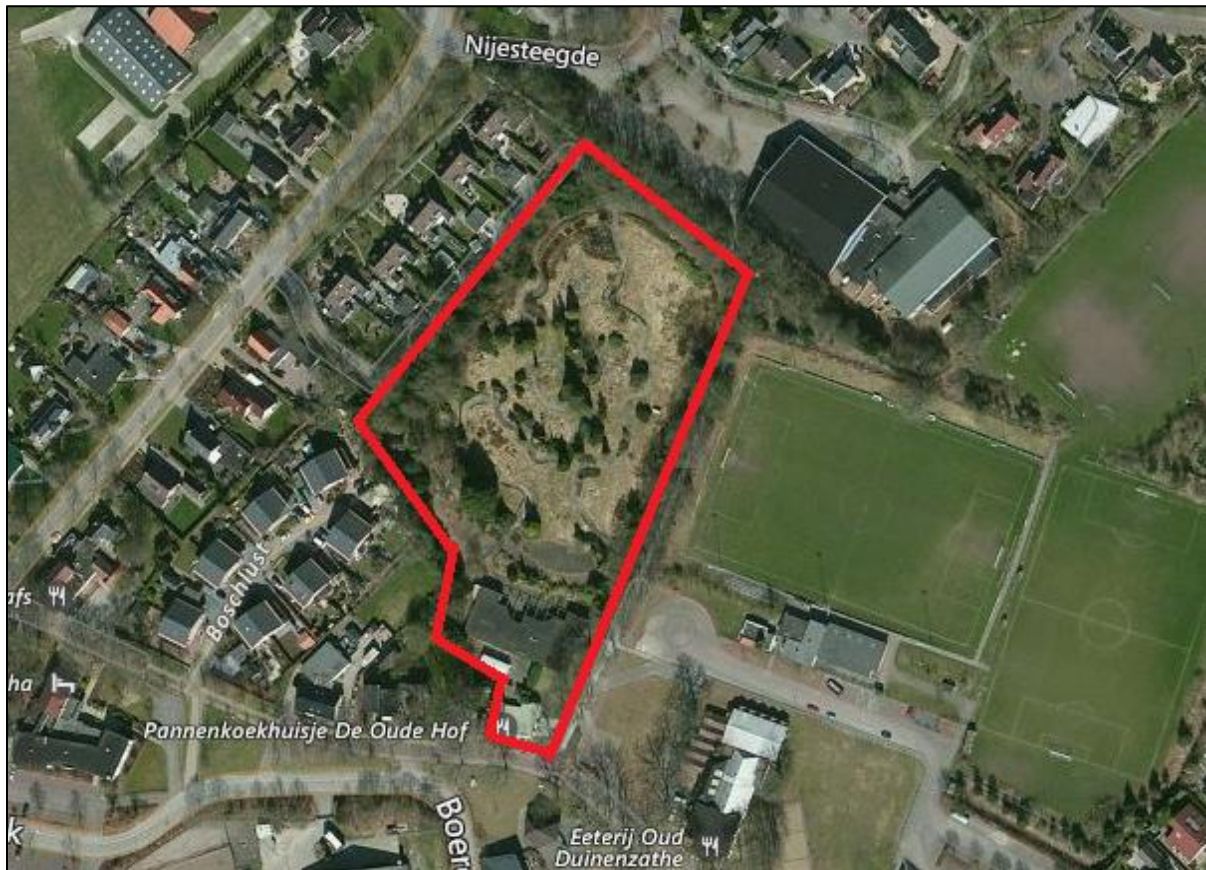
Voor het beantwoorden van deze vragen zijn, naast de verzamelde gegevens tijdens het veldonderzoek, ook andere bronnen geraadpleegd. Zie hiervoor de bronnenlijst in hoofdstuk 5.

1.3 Onderzoeksopzet

In opdracht van Rho zijn de beoogde werkzaamheden op basis van een veldbezoek, bureaustudie en ecologisch inzicht in de vorm van een eenmalige quickscan getoetst aan de natuurwetgeving. Een ecologische quickscan of beoordeling is meestal de eerste stap van ecologisch onderzoek, bedoeld om een inschatting te maken van de mogelijke effecten op eventueel aanwezige beschermde flora en fauna en/of gebieden binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Het veldonderzoek voor deze quickscan is uitgevoerd op 7 oktober 2016. Dit onderzoek bestond uit een visuele inspectie van het plangebied waarbij er is gelet op aanwezigheid of sporen van beschermde soorten en op de eventuele aanwezigheid van geschikt leefgebied van deze soorten.

1.4 Ligging en karakteristiek van de planlocatie

Het plangebied (figuur 1.1) ligt aan de westkant van Appelscha en bevindt zich binnen de bebouwde kom. Appelscha grenst aan het Drents-Friese Wold en wordt gekenmerkt door een bosrijke omgeving waarbinnen zich ook heidevelden en zandverstuivingen bevinden. Het plangebied bestaat uit een miniatuurpark dat in 2007 haar deuren heeft gesloten. Sindsdien heeft er weinig tot geen onderhoud plaats gevonden, waardoor het terrein overwoekerd is geraakt door vegetatie. Het plangebied bestaat uit een relatief open terrein dat wordt omringd door bomen die in veel gevallen tientallen jaren oud zijn. Ook is op het terrein een aantal gebouwen aanwezig.

Figuur 1.1. Ligging plangebied

2. ECOLOGISCHE WET- EN REGELGEVING

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming en soortbescherming. Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met belangrijke natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Het gaat hierbij om de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), Natura 2000-gebieden, natuurreservaten en andere in bestemmingsplannen aangeduide natuurgebieden. De soortbescherming valt onder de Flora- en faunawet (zie bijlage).

2.1 Flora- faunawet

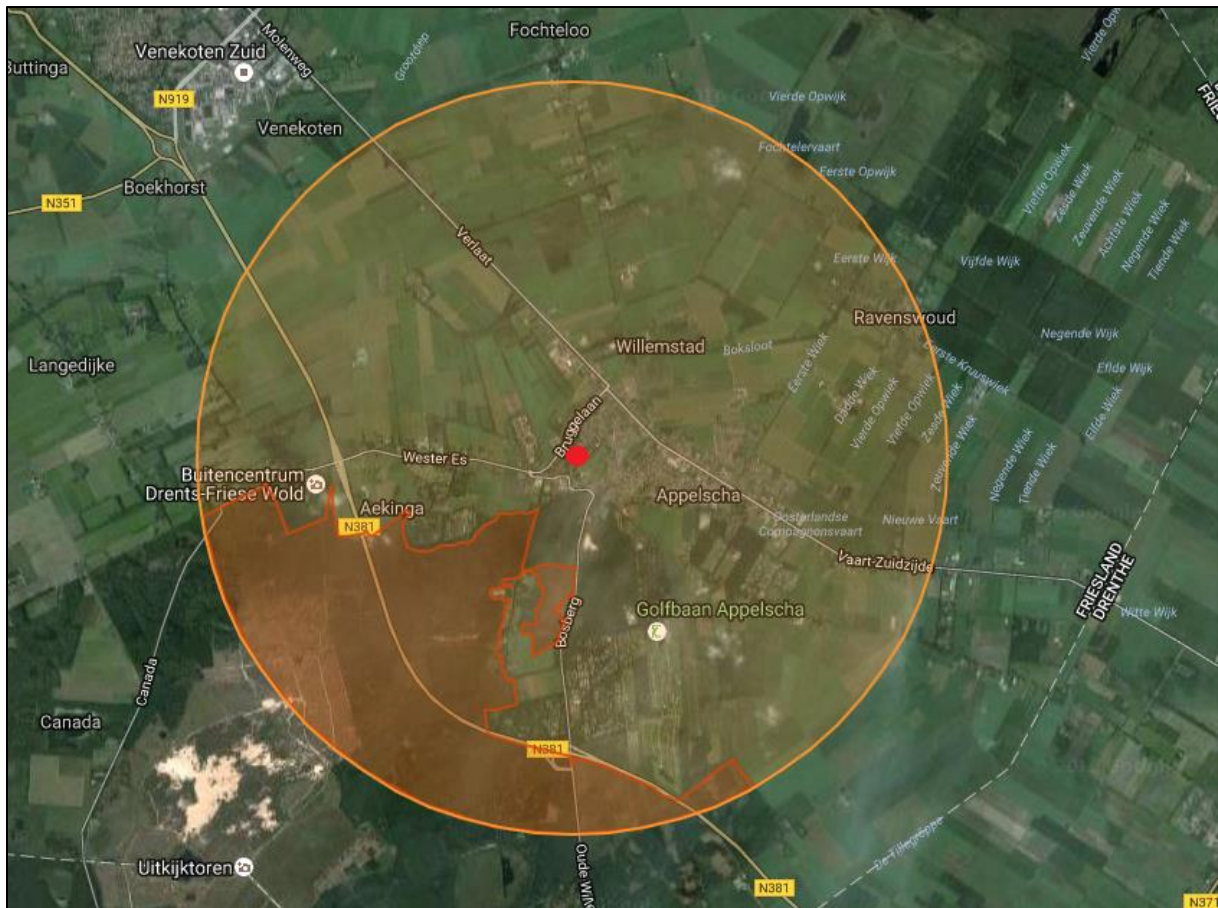
De Flora- en faunawet draagt zorg voor de bescherming van in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet bevat een aantal verbodsbepalingen die zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Het is niet toegestaan planten te plukken en dieren te doden, te vangen of te verstoren die onder de Flora- en faunawet vallen. Naast deze verbodsbepalingen is de zorgplicht opgenomen die voor alle dieren geldt. De zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen mag hebben voor dieren.

De dier- en plantensoorten die zijn opgenomen in de Flora- en faunawet zijn onderverdeeld in drie tabellen, waarbij de soorten van tabel 1 het lichtst beschermd zijn en die van tabel 3 het zwaarst. Vogels hebben een aparte status. Alle inheemse in Nederland broedende vogelsoorten zijn tijdens de broedperiode zwaar beschermd. Tevens is er een groep vogelsoorten aangewezen waarvan het nest het gehele jaar, dus ook buiten de broedtijd, beschermd is. Deze groep is weer onderverdeeld in vijf categorieën. In bijlage I bij dit document wordt de Flora- en faunawet verder toegelicht.

2.2 Natuurbeschermingswet

De bescherming van de Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet). Projecten of activiteiten die niet noodzakelijk zijn voor of verband houden met het beheer van de natuurwaarden van Natura 2000-gebieden en mogelijk negatieve effecten hebben op deze waarden, dienen getoetst te worden aan de Natuurbeschermingswet. Deze toetsing vindt enkel plaats in het geval dat de uitvoering van een project plaatsvindt binnen de invloedssfeer van een N2000-gebied en verwacht wordt dat deze uitvoering mogelijk negatieve effecten heeft op soorten of habitattypen waarvoor het N2000-gebied is/wordt aangewezen.

Zoals figuur 2.1 laat zien ligt het plangebied in de directe nabijheid van het Natura-2000 gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld. De afstand tussen het plangebied en het Natura-2000 gebied is ongeveer een halve kilometer. Gezien de geplande werkzaamheden verwachten wij niet dat negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten waarvoor het Drents-Friese Wold is aangewezen. De provincie is in deze bevoegd gezag en kan een ander inzicht hebben. Vanwege de korte afstand tot het Natura 2000-gebied raden wij aan om over dit aspect contact op te nemen met de provincie.

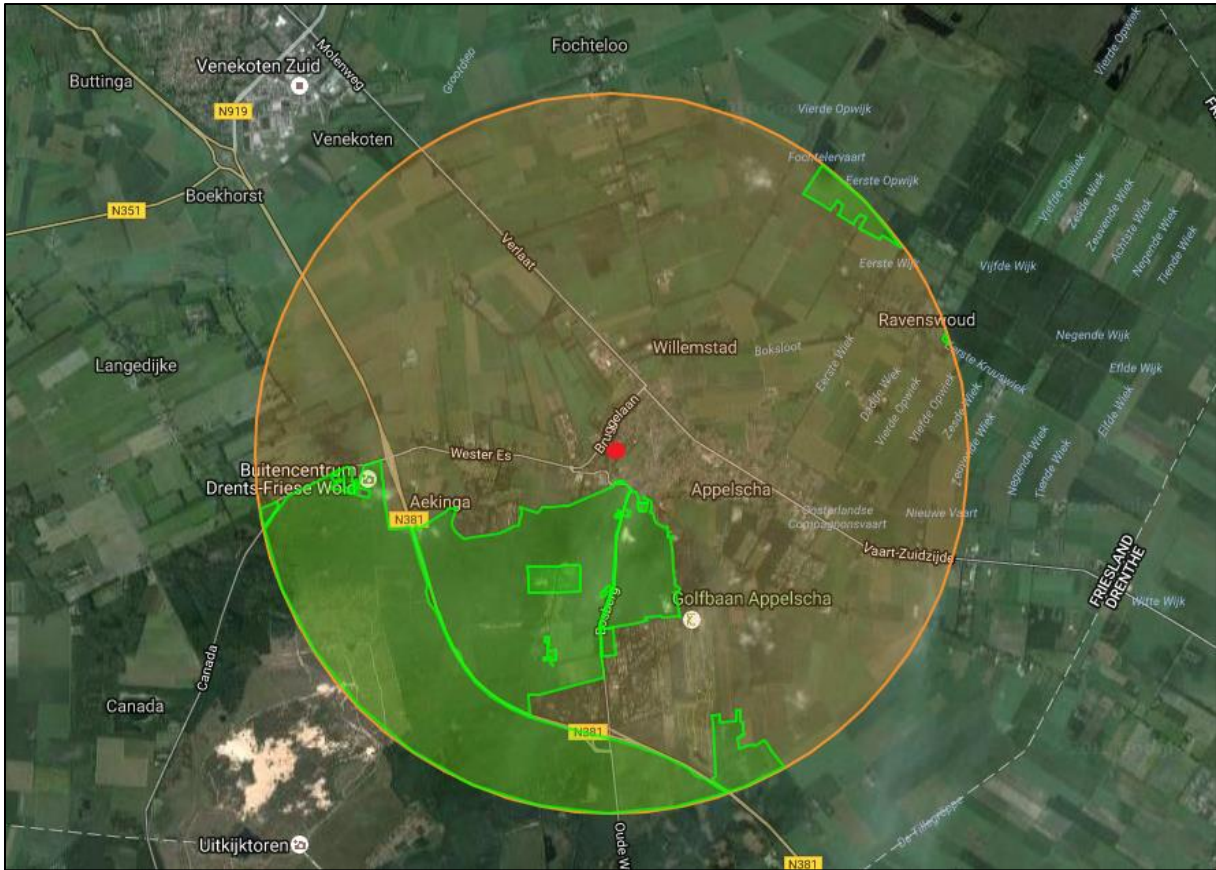

Figuur 2.1. Ligging plangebied (rode stip) t.o.v. Natura-2000 gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld (bron: Alterra)

Het plangebied ligt in de directe nabijheid van het Natura-2000 gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld. Er bevinden zich binnen de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden geen doelsoorten of habitattypen waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen. Negatieve effecten op deze habitattypen of doelsoorten, kunnen om die reden op voorhand worden uitgesloten. Een toetsing aan de Natuurbeschermingswet is daarom naar ons inzicht niet nodig. Provincie Fryslân is in deze echter Bevoegd Gezag en zij kunnen een ander inzicht hebben. Het wordt daarom aangeraden om over dit aspect contact op te nemen met de provincie.

2.3 Natuurnetwerk Nederland/EHS

Het Natuurnetwerk Nederland (voorheen de Ecologische Hoofdstructuur) maakt onderdeel uit van het rijksbeleid voor het creëren en vormgeven van een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. Indien een ruimtelijke ingreep binnen de begrenzing van de EHS plaatsvindt moet een 'nee, tenzij' procedure worden doorlopen en zal bij doorgang van de ingreep in de regel compensatie en mitigatie noodzakelijk zijn. Figuur 2.2 toont de ligging van het plangebied ten opzichte van de begrenzing van het dichtstbijzijnde NNN-gebied.

Figuur 2.2. Ligging plangebied (rode stip) ten opzichte van NNN/EHS (groen) (bron: Alterra)

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van de NNN/EHS. Toetsing aan de EHS is om die reden niet aan de orde.

3. RESULTATEN ECOLOGISCHE QUICKSCAN

3.1 Flora

Qua vegetatie bestaat het plangebied vooral uit pioniersvegetatie. Voorbeelden zijn harig wilgenroosje, teunisbloem echte kamille. Verder wordt het terrein omringd door boomsoorten als beuk, zomereik, hazelaar en esdoorn. Er zijn op het terrein geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien het habitat en de soortsamstelling op het terrein achten wij het zeer onwaarschijnlijk dat er in het plangebied beschermde plantensoorten voorkomen. Ook de ligging van het gebied (binnen de bebouwde kom) ten opzichte van de omgeving speelt een rol in deze afweging.

Figuur 3.1. Impressie van de vegetatie in het plangebied

Op basis van het veldwerk, alsmede de biotische en abiotische eigenschappen van het plangebied, achten we het zeer onwaarschijnlijk dat er beschermde plantensoorten voorkomen in het plangebied.

3.2 Vogels

3.2.1 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen

De bomen in het plangebied zijn grondig geïnspecteerd op de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten (zoals die van roofvogels, uilen en ooievaars). Tijdens deze inspectie zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Doordat de bomen grotendeels nog in het blad zaten kan echter niet worden uitgesloten dat er wel jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn.

3.2.1 Overige broedvogels

Tijdens het veldbezoek werden diverse algemene vogelsoorten waargenomen zoals merel, roodborst, vink en ekster. Zeldzame soorten zijn niet aangetroffen. Vanwege het feit dat het plangebied door de jaren heen overwoekerd is geraakt met vegetatie, is het aannemelijk dat er door meerdere soorten vogels van het terrein gebruik wordt gemaakt als broedlocatie.

Het plangebied biedt waarden voor verschillende soorten broedvogels. Er zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen, maar er kan op dit moment niet worden uitgesloten dat deze aanwezig zijn.

3.3 Zoogdieren

3.3.1 Vleermuizen

Het plangebied is tijdens het veldbezoek beoordeeld op waarden voor vleermuizen (tabel 3 FF-wet). Hierbij is zowel aandacht geschonken aan boombewonende als gebouwbewonende soorten (hier zit een bepaalde overlap in) en is de nadruk gelegd op de aanwezigheid van mogelijke verblijfplaatsen. Ook is gekeken of door de voorgenomen werkzaamheden essentiële vliegroutes verloren kunnen gaan.

Boombewonende vleermuizen gebruiken holtes, barsten, scheuren en loshangend schors als verblijfplaats. Op basis van dit feit zijn de bomen in het plangebied geïnspecteerd op ruimtes waarin vleermuizen kunnen verblijven. Denk hierbij aan soorten als de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis. Ruimtes waarin boombewonende soorten kunnen verblijven zijn niet aangetroffen.

In het plangebied bevinden zich enkele gebouwen. Deze gebouwen zijn geïnspecteerd op mogelijke verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuissoorten. Voorbeelden van dergelijke soorten zijn de laatvlieger en de gewone dwergvleermuis. In de gebouwen zijn ruimtes aanwezig die geschikt kunnen zijn voor deze soorten. Ook van andere zeldzamere gebouwbewonende soorten is niet uit te sluiten dat ze in de gebouwen verblijven.

Vleermuizen volgen vaak vaste vliegroutes. Het is afhankelijk van de soort of een vleermuis grote open oppervlaktes oversteekt of niet. Veel vooral kleinere soorten als gewone- en ruige dwergvleermuis volgen objecten in het landschap. Voor deze soorten kunnen objecten (zoals bomen en gebouwen) in het landschap dan ook een erg belangrijke functie hebben als het gaat om het bereiken van foerageergebieden.

Door de voorgenomen werkzaamheden zal er geen essentiële vliegroute voor vleermuizen verdwijnen. Er zijn in de directe omgeving namelijk genoeg alternatieven.

In het plangebied bevinden zich gebouwen waarvan niet kan worden uitgesloten dat deze dienen als verblijfplaats voor vleermuizen. Door het kappen van bomen en slopen van gebouwen kunnen naast verblijfplaatsen ook vliegroutes verloren gaan. Deze vliegroutes zijn echter niet essentieel omdat er in de directe omgeving genoeg alternatieven zijn.

Figuur 3.2. Impressie mogelijke verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen.

3.3.2 *Eekhoorn en steenmarter*

Tijdens het veldbezoek is in het plangebied een eekhoorn (tabel 2 Ff-wet) waargenomen. Deze eekhoorn kan binnen het plangebied een verblijfplaats hebben. Nesten van de eekhoorn zijn beschermd (vaste rust- en verblijfplaats) maar meestal slecht of niet zichtbaar als de bomen in blad staan. Om deze reden kan niet worden uitgesloten dat zich ook nesten van de eekhoorn binnen het plangebied bevinden.

Van de steenmarter (tabel 2 Ff-wet) kan niet worden uitgesloten dat deze in het plangebied een verblijfplaats heeft. De oude gebouwen lenen zich er goed voor. Daarnaast is er tijdens het veldbezoek ontlasting van een marterachtige aangetroffen en komen steenmarters voor in de omgeving (Atlas van de Nederlandse zoogdieren).

In het plangebied komt de eekhoorn voor. Het is nog onbekend of deze binnen het gebied een verblijfplaats heeft. Van andere middelzwaar beschermde soorten zoals de steenmarter kan niet worden uitgesloten dat deze in het plangebied verblijven.

3.3.3 *Overige zoogdiersoorten*

Naast de hierboven genoemde (middelzwaar) beschermde soorten zijn er hoogstwaarschijnlijk ook licht beschermde (tabel 1) zoogdiersoorten aanwezig in het plangebied. Voorbeelden van dergelijke soorten zijn de veldmuis en de bosmuis. Deze soorten vallen onder de zorgplicht.

3.4 Vissen, amfibieën, reptielen & ongewervelden

3.4.1 Vissen

Vanwege de afwezigheid van water is het plangebied ongeschikt als essentieel leefgebied voor vissen.

Vanwege de afwezigheid van water is het plangebied ongeschikt als essentieel leefgebied voor vissen.

3.4.2 Reptielen & Amfibieën

Appelscha en omgeving ligt in het verspreidingsgebied van soorten als adder, ringslang, hazelworm, gladde slang en levendbarende hagedis. Voor wat betreft de ringslang kan worden uitgesloten dat het plangebied essentieel leefgebied is. Dit vanwege de afwezigheid van water in en in de directe omgeving van het plangebied.

Van de adder kan worden aangenomen dat deze in het plangebied niet voorkomt. Dit vanwege het feit dat het habitat in het plangebied in combinatie met het habitat in de directe omgeving van het plangebied, geen geschikt habitat vormt voor deze soort. Om dezelfde reden mag worden aangenomen dat gladde slang niet in het plangebied voorkomt.

Er zijn twee soorten reptielen waarvan niet kan worden uitgesloten dat deze in het plangebied voorkomen. Dit zijn de levendbarende hagedis (tabel 2) en de hazelworm (tabel 3). Van beide soorten zijn waarnemingen uit de directe omgeving bekend. Het is bijvoorbeeld bekend dat deze soorten aangetroffen kunnen worden langs de Bosweg (pers. opm. Dhr. J. Groen). Qua habitat is het plangebied geschikt voor beide soorten.

Vanwege de afwezigheid van water en de ligging is het plangebied ongeschikt als essentieel leefgebied voor middel en zwaar beschermde amfibieënsoorten. Wel kan het plangebied gebruikt worden als landhabitat voor algemene en licht beschermde soorten als gewone pad en bruine kikker (tabel 1). Het gaat echter ook in dit geval niet om essentieel leefgebied. Sowieso zullen de dichtheden aan de lage kant zijn vanwege het feit dat er ook in de directe omgeving van het planperceel een gebrek is aan geschikt voortplantingswater.

Vanwege de afwezigheid van water en de ligging mag worden aangenomen dat het plangebied geen essentieel leefgebied vormt voor middel en zwaar beschermde amfibieënsoorten. Van de hazelworm (tabel 3) en de levendbarende hagedis (tabel 2) kan niet worden uitgesloten dat deze voorkomen in het plangebied.

3.4.3 Ongewervelden

De aanwezigheid van beschermde ongewervelden in het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten. Er komen hier geen waardplanten van beschermde vlinders voor, noch geschikt habitat voor zwaarder beschermde libellen, landkevers of aquatische soorten ongewervelden. Ook zijn er geen waarnemingen uit de directe omgeving bekend van dergelijke beschermde soorten.

In het plangebied komen geen middel- of zwaar beschermde soorten ongewervelden voor.

4. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

4.1 Overzicht beschermde soorten

In onderstaand overzicht worden de aangetroffen en potentieel aanwezige beschermde soorten en hun beschermingsstatus (voor betekenis zie bijlage I) binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden samengevat. In de Flora- en faunawet zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die vaste verblijfplaatsen in stand houdt. In dit overzicht zijn dan ook alleen de soorten opgenomen, waarvoor het plangebied onderdeel vormt van hun leefgebied en/of levenscyclus en de geplande ontwikkeling mogelijk van negatieve invloed is.

Tabel 4.1 Overzicht van aangetroffen en potentieel voorkomende beschermde flora en fauna in het plangebied.

Soortgroep	Soort	Aanwezigheid	T 1	T 2	T 3	VR	Advies
Vogels	Alg. voorkomende broedvogels	Plangebied en directe omgeving				x	Werken buiten broedseizoen
	Jaarrond beschermde nesten	Mogelijk					Nader onderzoek
Zoogdieren	Vleermuizen	Mogelijk			x		Nader onderzoek
	Eekhoorn	Plangebied en directe omgeving		x			Nader onderzoek
	Steenmarter	Mogelijk		x			Nader onderzoek
	Algemeen voorkomende soorten	Mogelijk	x				Zorgplicht
Reptielen	Hazelworm	Mogelijk			x		Nader onderzoek
	Levendbarende hagedis	Mogelijk		x			Nader onderzoek

Bescherming status Flora- en faunawet: T 1 = Tabel 1; licht beschermd, T 2 = Tabel 2; middelzwaar beschermd, T 3 = Tabel 3; zwaar beschermd, VR = Vogel Richtlijn.

4.2 Effectbespreking en aanbevelingen

4.2.1 Natuurbeschermingswet

Het plangebied ligt in de directe nabijheid van het Natura-2000 gebied het Drents-Friese Wold.

Er bevinden zich binnen de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden geen doelsoorten of habitattypen waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen. Negatieve effecten op deze habitattypen of doelsoorten, kunnen om die reden op voorhand worden uitgesloten. Een toetsing aan de Natuurbeschermingswet is daarom naar ons inzicht niet nodig. Provincie Fryslân is in deze echter Bevoegd Gezag en zij kunnen een ander inzicht hebben. Het wordt aangeraden om over dit aspect contact op te nemen met de provincie. Indien gewenst is Bureau FaunaX bereid deze toetsing uit te voeren.

4.2.2 Algemeen voorkomende broedvogels

Alle broedvogels in Nederland zijn tijdens de broedtijd beschermd; hun nesten en legsels mogen niet worden verstoord of vernield. Door te werken buiten het broedseizoen (globaal de periode 15 maart – 15 juli) kan verstoring voorkomen worden. Eventuele bosschages die door de ontwikkeling verdwijnen kunnen buiten het broedseizoen, optimaal in de periode september tot en met februari, geroid worden. De Flora- en faunawet kent echter geen standaardperiode voor het broedseizoen, het gaat erom of er een broedgeval is. Indien men vóór het broedseizoen begonnen is met de werkzaamheden en er voorkomen wordt dat zich op het werkerrein broedvogels vestigen, dan is het toegestaan om in het broedseizoen door te werken. Dit dient dan wel plaats te vinden onder begeleiding van een ecooloog.

4.2.3 Jaarrond beschermde nesten van vogels

Van verschillende soorten vogels zijn de nesten jaarrond beschermd. Dit zijn soorten waarvan bekend is dat ze jaren achtereen gebonden zijn aan dezelfde broedplek. Tijdens het veldwerk zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Omdat de bomen tijdens het veldbezoek nog in het blad zaten kan echter niet worden uitgesloten dat er in het planperceel jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn. Nader onderzoek is vereist om vast te stellen of uit te sluiten dat er jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn. Onderzoek vindt overdag plaats in de periode half maart – half mei, waarbij twee bezoeken worden gebracht met tussenpozen van tenminste tien dagen.

4.2.4 Vleermuizen

De in het plangebied aanwezige gebouwen zijn in potentie geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Alle vleermuissoorten en hun verblijfplaatsen genieten een strikte bescherming (tabel 3) onder de Flora- en faunawet. Verblijfplaatsen zijn ook wanneer deze tijdelijk verlaten zijn, beschermd. Vleermuizen zijn zeer honkvast en maken vaak generaties lang gebruik van hetzelfde netwerk aan verblijfplaatsen (zie kader).

Vleermuizen zijn streng beschermd omdat ze erg kwetsbaar zijn. De afgelopen vijftig jaar zijn sommige soorten erg zeldzaam geworden of zelfs geheel verdwenen. Als zich in een te slopen gebouw een vleermuiskolonie bevindt, heeft dat grote gevolgen voor de vleermuisstand in de wijde omgeving. Omdat vleermuizen over het algemeen slechts één jong per jaar krijgen, kan herstel van de populatie lang duren. Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn daarom afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Om die reden zijn vleermuizen ook erg plaats getrouw: een geschikte verblijfplaats wordt generaties lang gebruikt.

Om deze reden is het wettelijk verplicht om voorafgaand aan de sloop van de gebouwen, de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen aan te tonen of uit te sluiten door middel van nader onderzoek. Voor de juridische houdbaarheid van het vleermuisonderzoek, wordt deze uitgevoerd conform het zogeheten vleermuisprotocol, opgesteld door RvO, het NGB en de Zoogdiervereniging. Dit betekent dat het plangebied viermaal wordt onderzocht, in de periode van mei tot oktober.

4.2.5 Eekhoorn

In het planperceel is een eekhoorn waargenomen. Het is onduidelijk of deze soort op het terrein een verblijfplaats heeft. De eekhoorn valt onder tabel 2 van de ff-wet. Nader onderzoek om vast te stellen of de soort een verblijfplaats heeft in het planperceel, is dan ook vereist. Dit gebeurt door tijdens de winterperiode, wanneer de bomen zonder blad zijn, een bezoek te brengen aan het gebied. Dit gebeurt in de ochtend, wanneer de eekhoorns het meest actief zijn, zodat direct gecontroleerd kan worden of de eventueel aanwezige nesten bezet zijn.

4.2.6 Steenmarter

In het planperceel bevinden zich gebouwen die kunnen dienen als verblijfplaats voor de steenmarter (tabel 2). Nader onderzoek moet uitwijzen of hier sprake van is. Dit gebeurt door eenmalig in de voortplantingsperiode een bezoek te brengen aan het plangebied, in april-mei, wanneer de vrouwtjes hun jongen hebben. Nader onderzoek vindt plaats door de gebouwtjes van binnen te inspecteren.

4.2.7 Levendbarende hagedis

Het habitat in het planperceel is potentieel geschikt voor de levendbarende hagedis. Ook zijn waarnemingen van deze soort uit de directe omgeving van het planperceel bekend. Omdat niet kan worden uitgesloten dat deze soort op het terrein voorkomt is nader onderzoek naar de

aanwezigheid van deze soort vereist. Dit gebeurt door drie bezoeken aan het gebied te brengen aan het gebied in de maanden april en mei.

4.2.8 Hazelworm

Voor de hazelworm geldt exact hetzelfde als voor de levendbarende hagedis. Het habitat in het planperceel is potentieel geschikt voor deze soort. Ook zijn waarnemingen van deze soort uit de directe omgeving van het planperceel bekend. Omdat niet kan worden uitgesloten dat deze soort op het terrein voorkomt is nader onderzoek naar de aanwezigheid van deze soort vereist. Dit gebeurt door platen (bijvoorbeeld tapijttegels) in het gebied te plaatsen vanaf de maand april en deze minstens drie maal te controleren op hazelwormen die zich hieronder schuil zijn gaan houden.

4.2.9 Licht en niet beschermde soorten: de zorgplicht

Er kan een aantal licht beschermde soorten voorkomen in het plangebied, zoals bijvoorbeeld verschillende kleine zoogdieren. Voor schade aan licht beschermde soorten geldt in principe een vrijstelling. De zorgplicht (zie Bijlage I) van de Ff-wet schrijft echter voor dat men verplicht is om alles wat redelijkerwijze mogelijk is, te doen of juist te laten om schade aan wilde planten en dieren zo veel mogelijk te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld tot uiting worden gebracht door voorafgaand aan de werkzaamheden dekking te verwijderen. Hierdoor worden eventueel aanwezige dieren vooraf bewogen een andere verblijfplaats te zoeken.

4.3 Overzicht vervolgstappen

De werkzaamheden kunnen zonder bezwaren binnen de kaders van de Flora- en faunawet worden uitgevoerd, mits met een aantal zaken wordt rekening gehouden:

- **Algemeen voorkomende broedvogels in omgeving:** Houd rekening met broedende vogels in de directe omgeving door het werk uit te voeren buiten het broedseizoen (ongeveer half maart – half juli) om verstoring van nesten te voorkomen, anders inschakelen ecologische begeleiding.
- **Jaarrond beschermde nesten:** Het uit laten voeren van nader onderzoek naar jaarrond beschermde nesten in het planperceel.
- **Vleermuizen:** Het uit laten voeren van aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen (ten minste 4 veldbezoeken in de periode mei-oktober) in het planperceel.
- **Eekhoorn:** Het uit laten voeren van nader onderzoek naar verblijfplaatsen van de eekhoorn in het planperceel.
- **Steenmarter:** Het uit laten voeren van nader onderzoek naar verblijfplaatsen van de steenmarter in het planperceel.
- **Levendbarende hagedis;** Het uit laten voeren van nader onderzoek naar de aanwezigheid van de levendbarende hagedis in het planperceel.
- **Hazelworm:** Het uit laten voeren van nader onderzoek naar de aanwezigheid van de hazelworm in het planperceel.
- **Licht beschermde soorten:** Het naleven van de zorgplicht (zie paragraaf 4.2).

5. BRONNEN EN LITERATUUR

Broekhuizen, S., K.Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie) 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren.- Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Alterra (2015). Synbiosis kaartenmachine Natura 2000 | Beschermde gebieden. Via: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>

FLORON (2015) Verspreidingsatlas planten. Via <http://www.verspreidingsatlas.nl/planten>

Korsten, E. en Regelink, J.R. (2010). Cursus herkennen van potentiële vleermuiswaarden: in het kader van quickscans en ander ecologisch vooronderzoek. Zoogdiervereniging rapport 2010.44. Zoogdiervereniging, Nijmegen

Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur. *Vleermuisprotocol 2013*, 27 maart 2013. www.gegevensautoriteitnatuur.nl en www.netwerkgroenebureaus.nl

RAVON (2009). Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën. In opdracht van het ministerie van LNV, Gegevensautoriteit Natuur.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2014). Soortenstandaards (huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis). Ministerie van Economische Zaken.

BIJLAGE I. DE FLORA- EN FAUNAWET

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is de soortbescherming vastgelegd. Hiermee is ook de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. De volgende wetsartikelen- en bepalingen uit deze wet zijn, in het onderhavige geval, relevant:

Algemene zorgplicht

De zorgplicht (artikel 2) houdt in dat eenieder dient te voorkomen dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen heeft voor alle in het wild levende planten en dieren. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden. De zorgplicht geldt altijd en overall, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Verbodsbepalingen

- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
 - Artikelen 9 tot en met 12 verbieden het doden, verontrusten, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren, dan wel het beschadigen, vernielen, uithalen of verstoren van hun nesten, holen of andere voortplantings-, vaste rust- of verblijfsplaatsen.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Omgaan met beschermde soorten

Op 23 februari 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) omtrent artikel 75 van de Flora- en faunawet is van kracht geworden. Voor het verkrijgen van vrijstellingen. In de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in **drie beschermingscategorieën** (Tabellen 1, 2 en 3). **Vogels** vallen hierbuiten en worden apart behandeld. Deze nieuwe indeling is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van de beschermde soorten in Nederland, waarbij ook beschermde soorten van de Europese Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het betreft de volgende beschermingscategorieën ingedeeld in drie tabellen:

1. Tabel 1: Licht beschermde soorten:	vrijstelling
2. Tabel 2: Middelzwaar beschermde soorten:	gedragscode of ontheffing
3. Tabel 3: Zwaar beschermde soorten:	ontheffing

Tabel 1-soorten: Dit betreft een aantal licht beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht. Voor schade aan deze soorten geldt op voorhand een *vrijstelling*, mits bij ingrepen sprake is van bestendig beheer- en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen. Als dit niet het geval is, moet er alsnog een ontheffingsaanvraag worden gedaan, waarbij getoetst wordt volgens het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort' (de lichte toets).

Tabel 2 -soorten: Beschermde soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling wordt verleend, maar kan worden gewerkt volgens een door het Ministerie goedgekeurde *gedragscode*. De gedragscode moet vermelden hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfsplaatsen wordt voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. Er moet *aantoonbaar* volgens een goedgekeurde *gedragscode* worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd dienen te worden.

Als er nog geen gedragscode is of niet volgens een gedragscode gewerkt wordt, moet bij overtreding van de artikelen 8 – 12 van de Flora- en faunawet alsnog een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan dient plaats te vinden, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt alleen getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende

populaties. Als dit inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden. Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied noodzakelijk is. Daarnaast moet worden voldaan aan de zorgplicht

Tabel 3-soorten: Dit betreffen de meest zwaar beschermde soorten (waaronder soorten die vermeld zijn in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn). Een ontheffingsaanvraag voor eventuele schade aan deze soorten wordt getoetst via een zogenaamde 'uitgebreide toets'. Voor het verkrijgen van een *ontheffing* moet aan vier criteria worden voldaan:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang
- 2) er is geen alternatief voor de ingreep
- 3) de ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort
- 4) er wordt voldaan aan zorgvuldig handelen (zie paragraaf 'Zorgvuldig handelen' hieronder).

Vogels

Vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en worden in de opzet van de Flora- en faunawet apart behandeld. Voor vogels geldt tijdens het broedseizoen een algemene bescherming, waarbij het verboden is vogels en hun nesten in het broedseizoen te verstoren. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen ontzien dient te worden, aangezien juist in deze periode sprake zal zijn van verontrusting, doden of verstoren van nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden, zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn.

Naast de bescherming tijdens het broedseizoen, is in 2009 voor vogels een aangepaste lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nestplaatsen jaarrond beschermd zijn. Dit betreft vogelsoorten die de nestplaats jaarrond gebruiken of soorten die jaarlijks terugkeren naar hetzelfde nest. De lijst met vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen bestaat uit vijf categorieën:

- 1) Nesten die, behalve tijdens het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats
- 2) Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar
- 3) Nesten van vogels, zijnde niet koloniebroeders, die elke broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar
- 4) Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet tot nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
- 5) Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving ervan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De soorten uit categorie zijn niet onder alle omstandigheden jaarrond beschermd, maar vragen wel extra onderzoek. Middels een omgevingscheck zal voor deze soorten onderzocht moeten worden of voldoende alternatieve nestgelegenheid beschikbaar is. Ook kan sprake zijn van zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die nesten van vogelsoorten uit deze categorie wel jaarrond beschermd maken.

Een ontheffingsaanvraag voor vogels wordt getoetst middels een 'uitgebreide' toets.

Zorgvuldig handelen

Zorgvuldig handelen (artikelen 2b, 2c, 2d en 16 c AMvB) is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd en gaat een stapje verder dan de zorgplicht. Niet zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een inspanning om te overzien wat de beoogde ingreep voor gevolgen kan hebben. Een initiatiefnemer moet altijd vooraf inventariseren welke beschermde (niet vrijgestelde) soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep wordt gepland. Ook moet de initiatiefnemer in redelijkheid op actieve wijze alles doen of juist laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk beperken, dat de artikelen 8 – 12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. Een belangrijke eerste stap daartoe is bijvoorbeeld een juiste planning van de werkzaamheden, om te voorkomen dat dieren in de voortplantingstijd verstoord worden.